

Antisemitism and Violence Vienna 1938 – Kielce 1946

An intervention series of the Vienna Wiesenthal Institute for
Holocaust Studies (VWI) and the Instytut Tolerancji in Łódź
October–November 2025

Antisemitismus und Gewalt Wien 1938 – Kielce 1946

Eine Interventionsreihe des Vienna Wiesenthal Institute for
Holocaust Studies (VWI) und des Instytut Tolerancji, Łódź
Oktober–November 2025

Antysemityzm i przemoc Wiedeń 1938 – Kielce 1946

Seria wydarzeń zorganizowanych przez Vienna Wiesenthal
Institute for Holocaust Studies (VWI) oraz Instytut Tolerancji
w Łodzi
Październik–listopad 2025

Inhaltsverzeichnis / Table of contents / Spis treści

Foreword / Vorwort / Przedmowa	3
Introduction / Einleitung / Wprowadzenie.....	5
<i>The Intervention Series at a Glance / Die Interventionsreihe auf einen Blick / Cykl wydarzeń w skrócie .....</i>	8
Events / Veranstaltungen / Wydarzenia.....	9
<i>Intervention: ORF Long Night of Museums at the VWI / Intervention: ORF-Lange Nacht der Museen am VWI / Wydarzenie: Długa noc muzeów ORF w VWI.....</i>	9
<i>Simon Wiesenthal Lecture: Hitler's Germany – How Could This Happen? / Simon Wiesenthal Lecture: Hitlerdeutschland – Wie konnte das geschehen? / Wykład Simona Wiesenthala: Niemcy Hitlera – jak to się mogło stać?.....</i>	11
<i>How Pogroms Emerge – Lessons from the Years 1941–1946 / Wie Pogrome entstehen – Lehren aus den Jahren 1941–1946 / Jak rodzą się pogromy – przykłady z lat 1941-1946.....</i>	13
<i>Intervention: The Distant Sound – Memorial Ceremony for the November Pogroms / Intervention: Der ferne Klang – Gedenkfeier zu den Novemberpogromen / Wydarzenie: Odległy dźwięk – uroczystość upamiętniająca listopadowe pogromy .....</i>	15
<i>Intervention: Violence 1938 – Tracing the Past in Vienna-Neubau / Intervention: Gewalt 1938 – Eine Spurensuche in Wien-Neubau / Wydarzenie: Przemoc w 1938 r. – poszukiwanie śladów w dzielnicy Neubau w Wiedniu</i>	17
<i>Workshop: Violence in Austria 1938 / Workshop: Gewalt in Österreich 1938 / Warsztaty: Przemoc w Austrii w 1938 roku.....</i>	19
Funding & Imprint / Förderung & Impressum / Finansowanie i impressum.....	21

Foreword / Vorwort / Przedmowa

EN The intervention series "Antisemitism and Violence: Vienna 1938 – Kielce 1946" emerged from the collaboration between the Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) in Vienna and the Instytut Tolerancji in Łódź. Both institutions share the conviction that antisemitism must be understood not only as a historical phenomenon, but as a present-day challenge.

Vienna and Kielce stand as examples of different forms of antisemitic violence in the 20th century and of their European interconnections. Examining the years 1938 and 1946 makes clear that antisemitic violence did not disappear with the end of National Socialism, but continued to take effect.

The series deliberately brought historical research into the public sphere. Through lectures, workshops, concerts, city walks, and artistic interventions, history was made tangible and placed in relation to the present.

The project was made possible by the European Practitioners Network Against Antisemitism (EPNA), of which the Instytut Tolerancji and the VWI are members. The funding enabled cross-border collaboration and underscored the European aspirations of the series.

This brochure documents key stages of the intervention series and invites readers to understand remembrance as the foundation of social responsibility.

Angelika Brechelmacher, Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI)

Maria Goldstein, Instytut Tolerancji w Łodzi

DE Die Interventionsreihe „Antisemitismus und Gewalt: Wien 1938 – Kielce 1946“ entstand aus der Zusammenarbeit des Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) in Wien und des Instytut Tolerancji in Łódź. Beide Einrichtungen eint die Überzeugung, dass Antisemitismus nicht nur als historisches Phänomen, sondern als gegenwärtige Herausforderung verstanden werden muss.

Wien und Kielce stehen exemplarisch für unterschiedliche Formen antisemitischer Gewalt im 20. Jahrhundert und für deren europäische Verflechtungen. Der Blick auf die Jahre 1938 und 1946 macht deutlich, dass antisemitische Gewalt nicht mit dem Ende des Nationalsozialismus verschwand, sondern weiterwirkte.

Die Reihe brachte historische Forschung bewusst in den öffentlichen Raum. In Vorträgen, Workshops, Konzerten, Stadtspaziergängen und künstlerischen Interventionen wurde Geschichte erfahrbar und in Beziehung zur Gegenwart gesetzt.

Ermöglicht wurde das Projekt durch das European Practitioners Network Against Antisemitism (EPNA), dem das Instytut Tolerancji und das VWI als Mitglieder angehören. Die Förderung machte eine grenzüberschreitende Zusammenarbeit möglich und unterstrich den europäischen Anspruch der Reihe.

Diese Broschüre dokumentiert zentrale Stationen der Interventionsreihe und lädt dazu ein, Erinnerung als Grundlage gesellschaftlicher Verantwortung zu verstehen.

Angelika Brechelmacher, Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI)

Maria Goldstein, Instytut Tolerancji w Łodzi

PL

Cykl wydarzeń „Antysemityzm i przemoc: Wiedeń 1938 – Kielce 1946” powstał w wyniku współpracy Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) w Wiedniu oraz Instytutu Tolerancji w Łodzi. Obie instytucje łączy przekonanie, że antysemityzm należy postrzegać nie tylko jako zjawisko historyczne, ale także jako współczesne wyzwanie.

Wiedeń i Kielce są przykładami różnych form przemocy o podłożu antysemickim w XX wieku oraz ich europejskich powiązań. Spojrzenie na lata 1938 i 1946 pokazuje, że przemoc o podłożu antysemickim nie zniknęła wraz z końcem nazizmu, ale nadal miała miejsce.

Cykl ten celowo przeniósł badania historyczne do przestrzeni publicznej. Dzięki wykładom, warsztatom, koncertom, spacerom po mieście i działaniom artystycznym historia stała się namacalna i powiązana z teraźniejszością.

Projekt został zrealizowany dzięki European Practitioners Network Against Antisemitism (EPNA), którego członkami są Instytut Tolerancji i VWI. Dotacja umożliwiła współpracę transgraniczną i podkreśliła europejski charakter cyklu.

Niniejsza broszura dokumentuje najważniejsze etapy cyklu wydarzeń i zachęca do postrzegania pamięci jako podstawy odpowiedzialności społecznej.

Angelika Brechelmacher, Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI)

Maria Goldstein, Instytut Tolerancji w Łodzi.

Introduction / Einleitung / Wprowadzenie

EN The year 2025 marked the 80th anniversary of the capitulation of National Socialist Germany. At a time when authoritarian tendencies, antisemitism and social division are once again becoming visible, questions about the past arose with renewed urgency: How could it come to this? How did people become fellow travellers, perpetrators or silent observers? How could an ideology become the foundation for unprecedented crimes?

These questions stood at the centre of the present intervention series, which deliberately chose new forms of engagement with history. Rather than limiting itself to abstract analyses, it brought historical knowledge into the public sphere – to the places where history occurred and continues to have an impact today. Through lectures, workshops, city walks and projections, remembrance was made visible and tangible.

The focus was not only on the establishment of National Socialism in Austria and the November pogroms of 1938, but also on the pogrom in Kielce in 1946 – one of the most severe antisemitic acts of violence in the post-war period. The series makes clear that antisemitic violence was not confined to the Nazi era, but continued to take effect after the end of the Second World War. Different forms of violence were addressed, along with questions of perpetration, complicity and looking away, as well as the significance of local contexts: cities, streets, buildings and neighbourhoods in which persecution, expulsion and murder became concrete realities.

A city walk traced key events of the pogrom night in Vienna and addressed both victims and perpetrators. An event during the Long Night of Museums at the VWI examined the history of the building, which once housed a Jewish family's bookshop. A memorial concert commemorated persecuted and murdered Jewish musicians by performing their works once more. Lectures and workshops broadened perspectives on historical developments in Austria and Poland.

The series was initiated by the Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies in cooperation with the Instytut Tolerancji in Łódź. As a transnational project, it connected local remembrance with a European perspective.

A central concern was to bring scholarship out of academic spaces and make it accessible to a broad public. The series addressed specialist audiences as well as journalists, teachers, students and all those who wished to engage with history beyond abstracted representations.

The following pages provide an overview of the individual events and document impressions from this intervention series. They invite readers to continue asking questions, to look closely and not to turn away from history – especially where it inscribes itself in our present.

DE Das Jahr 2025 markierte den 80. Jahrestag der Kapitulation des nationalsozialistischen Deutschlands. In einer Zeit, in der autoritäre Tendenzen, Antisemitismus und gesellschaftliche Spaltung erneut sichtbar werden, stellte sich die Frage nach der Vergangenheit mit neuer Dringlichkeit: Wie konnte es so weit kommen? Wie wurden Menschen zu Mitläufer:innen, Täter:innen oder stillen

Beobachter:innen? Wie konnte eine Ideologie zur Grundlage beispielloser Verbrechen werden?

Diese Fragen standen im Zentrum der vorliegenden Interventionsreihe, die bewusst neue Formen der Auseinandersetzung mit Geschichte wählte. Statt sich auf abstrakte Analysen zu beschränken, brachte sie historisches Wissen in den öffentlichen Raum – dorthin, wo Geschichte stattgefunden hat und bis heute nachwirkt. In Vorträgen, Workshops, Stadtspaziergängen und Projektionen wurde Erinnerung sichtbar und erfahrbar gemacht.

Im Fokus standen nicht nur die Durchsetzung des Nationalsozialismus in Österreich und die Novemberpogrome 1938, sondern auch das Pogrom in Kielce im Jahr 1946 – eines der schwersten antisemitischen Gewaltereignisse der Nachkriegszeit. Die Reihe macht deutlich, dass antisemitische Gewalt nicht auf die NS-Zeit beschränkt gewesen war, sondern auch nach dem Ende des Zweiten Weltkriegs weiterwirkte. Thematisiert wurden unterschiedliche Formen von Gewalt, Fragen nach Täterschaft, Mitwirkung und Wegsehen sowie die Bedeutung lokaler Kontexte: Städte, Straßen, Gebäude und Nachbarschaften, in denen Verfolgung, Vertreibung und Ermordung konkret wurden.

Eine Stadtwanderung zeichnete zentrale Ereignisse der Pogromnacht in Wien nach und thematisierte Opfer wie Täter. Eine Veranstaltung im Rahmen der Langen Nacht der Museen setzte sich am VWI mit der Geschichte des Hauses auseinander, in dem einst eine jüdische Familie eine Buchhandlung hatte. Ein Gedenkkonzert erinnerte an verfolgte und ermordete jüdische Musiker:innen, indem ihre Werke erneut zur Aufführung kamen. Vorträge und Workshops erweiterten den Blick auf historische Entwicklungen in Österreich und Polen.

Initiiert wurde die Reihe vom Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies in Zusammenarbeit mit dem Instytut Tolerancji in Łódź. Als transnationales Projekt verband sie lokale Erinnerung mit einer europäischen Perspektive.

Ein zentrales Anliegen war es, Wissenschaft aus dem akademischen Raum herauszuführen und für eine breite Öffentlichkeit zugänglich zu machen. Die Reihe richtete sich an Fachöffentlichkeiten ebenso wie an Journalist:innen, Lehrkräfte, Studierende und alle, die sich mit Geschichte jenseits abstrahierter Darstellungen auseinandersetzen wollten.

Die folgenden Seiten geben einen Überblick über die einzelnen Veranstaltungen und dokumentieren Eindrücke dieser Interventionsreihe. Sie laden dazu ein, weiterzufragen, hinzusehen und sich der Geschichte nicht zu entziehen – gerade dort, wo sie sich in unsere Gegenwart einschreibt.

PL W roku 2025 mija 80 lat od kapitulacji nazistowskich Niemiec. W czasach, w których ponownie ujawniają się tendencje autorytarne, antysemityzm i podziały społeczne, pytanie o przeszłość staje się znów aktualne: jak mogło do tego dojść? Dlaczego ludzie stali się zwolennikami, sprawcami lub biernymi obserwatorami przemocy? Jak ideologia mogła stać się podstawą bezprecedensowych zbrodni?

Pytania te były głównym tematem niniejszego cyklu działań świadomie ukierunkowanych na nowe formy konfrontacji z historią. Zamiast ograniczać się do abstrakcyjnych analiz, wiedza historyczna została

przeniesiona do przestrzeni publicznej – tam, gdzie wydarzenia historyczne miały miejsce i gdzie do dziś odczuwalny jest ich wpływ. Wykłady, warsztaty, spacery po mieście i projekcje sprawiły, że pamięć stała się widoczna i namacalna.

W centrum uwagi znalazło się nie tylko wprowadzenie nazizmu w Austrii i pogromy listopadowe 1938 roku, ale także pogrom w Kielcach w 1946 roku – jedno z najpoważniejszych wydarzeń antysemickich okresu powojennego. Cykl ten jasno pokazuje, że przemoc motywowana antysemityzmem nie ograniczała się do okresu nazistowskiego, ale trwała również po zakończeniu II wojny światowej. Omawiano różne formy przemocy, kwestie sprawstwa, współudziału i przemykania oczu, a także znaczenie lokalnych kontekstów: miast, ulic, budynków i dzielnic, w których dochodziło do prześladowań, wypędzeń i mordów.

Podczas spaceru po mieście prześledzono najważniejsze wydarzenia Kryształowej Nocy w Wiedniu w odniesieniu zarówno do ofiar, jak i sprawców. W ramach Długiej Nocy Muzeów w VWI odbyło się wydarzenie poświęcone historii budynku, w którym niegdyś żydowska rodzina prowadziła księgarnię. Odbył się też koncert poświęcony pamięci prześladowanych i zamordowanych żydowskich muzyków, ponownie zabrzmiały ich utwory. Wykłady i warsztaty poszerzyły wiedzę o tym okresie historii w Austrii i Polsce.

Cykl został zainicjowany przez Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies we współpracy z Instytutem Tolerancji w Łodzi. Jako projekt transnarodowy łączył lokalną pamięć z perspektywą europejską.

Głównym celem było wyprowadzenie nauki poza środowisko akademickie i udostępnienie jej szerokiej publiczności. Cykl był skierowany zarówno do specjalistów, jak i dziennikarzy, nauczycieli, studentów oraz wszystkich, którzy chcieli zmierzyć się z historią wykraczającą poza jej abstrakcyjne przedstawienia.

Poniższe strony zawierają przegląd poszczególnych wydarzeń i dokumentują odczucia odbiorców tej serii działań. Zachęcają one do zadawania dalszych pytań, obserwacji i nieunikania historii – zwłaszcza tam, gdzie wpisuje się ona w naszą teraźniejszość.

The Intervention Series at a Glance /
Die Interventionsreihe auf einen Blick /
Cykl wydarzeń w skrócie

EN **Period:** October–November 2025
Locations: Vienna, Łódź
Formats: Lecture, workshop, concert, exhibition, city walk, artistic intervention
Aim: Historical reflection, public intervention, education and social dialogue

DE **Zeitraum:** Oktober–November 2025
Orte: Wien, Łódź
Formate: Vortrag, Workshop, Konzert, Ausstellung, Stadtspaziergang, künstlerische Intervention
Ziel: historische Reflexion, öffentliche Intervention, Bildung und gesellschaftlicher Dialog

PL **Okres:** październik–listopad 2025 r.
Miejsca: Wiedeń, Łódź
Formaty: wykład, warsztaty, koncert, wystawa, spacer po mieście, wydarzenie artystyczne
Cel: refleksja historyczna, wydarzenie publiczne, edukacja i dialog społeczny

Events / Veranstaltungen / Wydarzenia

Intervention: ORF Long Night of Museums at the VWI /
Intervention: ORF-Lange Nacht der Museen am VWI /
Wydarzenie: Długa noc muzeów ORF w VWI

4 October 2025 | Vienna

4. Oktober 2025 | Wien

4 października 2025 r. | Wiedeń

Projecting the former Bookshop BELF onto the building of the Vienna Wiesenthal Institute © VWI

EN During the Long Night of Museums, visitors gained insight into the work of the Vienna Wiesenthal Institute as well as into key investigative projects undertaken by Simon Wiesenthal in the post-war period. The focus was on the decades-long search for Nazi perpetrators based on original documents and archival materials.

One programme item was dedicated to the history of the building itself: the curators Felicitas Heimann-Jelinek and Monika Schreiber spoke in front of the VWI about the Jewish bookshop BELF, which had been located at this site until 1938 and was destroyed during the November pogroms. Their presentations built a bridge to the exhibition about the BELF bookshop, which is currently on display in the library of the Institute for Contemporary History at the University of Vienna. A light installation on the façade made the historical site visible and brought its history back into the urban space. Guided tours, documentations and conversations connected individual fates with institutional memorial culture.

DE In der Langen Nacht der Museen erhielten Besucher:innen Einblick in die Arbeit des Vienna Wiesenthal Institute sowie in zentrale Ermittlungsprojekte Simon Wiesenthals der Nachkriegszeit. Im Mittelpunkt stand die jahrzehntelange Suche nach NS-Täter:innen anhand originaler Dokumente und Archivmaterialien.

Ein Programmpunkt widmete sich der Geschichte des Hauses selbst: Die Kuratorinnen Felicitas Heimann-Jelinek und Monika Schreiber sprachen vor dem VWI über die jüdische Buchhandlung BELF, die sich bis 1938 an diesem Ort befunden hatte und während der Novemberpogrome zerstört worden war. Ihre Darstellungen schlugen eine Brücke zur Ausstellung über die Buchhandlung BELF, die derzeit in der Bibliothek des Instituts für Zeitgeschichte der

Universität Wien zu sehen ist. Eine Lichtinstallation an der Fassade machte den historischen Ort sichtbar und holte seine Geschichte in den Stadtraum zurück. Führungen, Dokumentationen und Gespräche verbanden individuelle Schicksale mit institutioneller Erinnerungskultur.

PL

Podczas Długiej Nocy Muzeów zwiedzający mogli zapoznać się z działalnością Instytutu Wiesenthala w Wiedniu oraz głównymi projektami śledczymi Simona Wiesenthala w okresie powojennym. W centrum uwagi znalazły się trwające dziesiątki lat poszukiwania nazistowskich zbrodniarzy na podstawie oryginalnych dokumentów i materiałów archiwalnych.

Jedną z części programu poświęconą była historii samego budynku: kuratorki Felicitas Heimann-Jelinek i Monika Schreiber opowiedziały przed budynkiem VWI o żydowskiej księgarni BELF, która do 1938 roku mieściła się w tym miejscu i została zniszczona podczas listopadowych pogromów. Ich opowieści stanowiły pomost do wystawy poświęconej księgarni BELF, którą można obecnie oglądać w bibliotece Instytutu Historii Najnowszej Uniwersytetu Wiedeńskiego. Instalacja świetlna na fasadzie budynku uwidoczniła to historyczne miejsce i przywróciła jego historię do przestrzeni miejskiej. Wycieczki z przewodnikiem, prezentacja dokumentacji i rozmowy łączyły indywidualne losy z instytucjonalną kulturą pamięci.

**Simon Wiesenthal Lecture: Hitler's Germany – How Could This Happen? /
Simon Wiesenthal Lecture: Hitlerdeutschland – Wie konnte das
geschehen? /**

Wykład Simona Wiesenthala: Niemcy Hitlera – jak to się mogło stać?

23 October 2025 | Jewish Museum Vienna

23. Oktober 2025 | Jüdisches Museum Wien

23 października 2025 r. | Muzeum Żydowskie w Wiedniu

Götz Aly giving a Simon Wiesenthal Lecture in Vienna © VWI

EN In his lecture, the historian and publicist Götz Aly analysed the social preconditions of National Socialism and the mechanisms of political consent. He demonstrated how economic interests, social promises and ideological mobilisation interlocked and facilitated the rise of the dictatorship.

It became clear that totalitarian rule was not based on coercion alone, but on adaptation, active participation and a logic of self-interest. The lecture combined historical analysis with questions of responsibility in the present and opened perspectives on threats to democracy today.

The lecture represented a collaboration between the Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) and the Jewish Museum Vienna.

DE In seinem Vortrag analysierte der Historiker und Publizist Götz Aly die gesellschaftlichen Voraussetzungen des Nationalsozialismus und die Mechanismen politischer Zustimmung. Er zeigte, wie ökonomische Interessen, soziale Versprechen und ideologische Mobilisierung ineinandergriffen und den Aufstieg der Diktatur begünstigten.

Deutlich wurde, dass totalitäre Herrschaft nicht allein auf Zwang beruhte, sondern auf Anpassung, aktiver Beteiligung und Vorteilslogik. Der Vortrag verband historische Analyse mit der Frage nach Verantwortung in der Gegenwart und öffnete den Blick für demokratische Gefährdungen heute.

Die Lecture stellte eine Kooperation des Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) mit dem Jüdischen Museum Wien dar.

PL

W swoim wykładzie historyk i publicysta Götz Aly przeanalizował społeczne uwarunkowania narodowego socjalizmu oraz mechanizmy poparcia politycznego. Pokazał, w jaki sposób interesy gospodarcze, obietnice społeczne i mobilizacja ideologiczna zazębiały się ze sobą i sprzyjały powstaniu dyktatury.

Stało się jasne, że totalitarne rządy opierały się nie tylko na przymusie, ale także na dostosowaniu się, aktywnym udziale i logice osiągania korzyści. Wykład łączył analizę historyczną z teraźniejszą kwestią odpowiedzialności i otworzył oczy na zagrożenia dla demokracji w dzisiejszych czasach.

Wykład był wynikiem współpracy Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) z Muzeum Żydowskim w Wiedniu.

How Pogroms Emerge – Lessons from the Years 1941–1946 / Wie Pogrome entstehen – Lehren aus den Jahren 1941–1946 / Jak rodzą się pogromy – przykłady z lat 1941-1946

26. Oktober 2025 | *Freedom Games Festival* | Łódź

26 October 2025 | *Freedom Games Festival* | Łódź

26 października 2025 r. | *Igrzyska Wolności* | Łódź

Krzysztof Persak in Łódź © Instytut Tolerancji

EN The historian Krzysztof Persak examined pogroms as social acts of violence and analysed their historical preconditions. Using the events in Jedwabne (1941) and Kielce (1946), he demonstrated that antisemitic violence did not emerge spontaneously, but was prepared through political interests, religious conditioning and institutional support.

He elaborated on the role of perpetrators, accomplices and bystanders, and illustrated how violence could be socially legitimised. The lecture met with a strong response and stimulated intensive discussions.

The lecture was produced in cooperation between the Instytut Tolerancji in Łódź and Freedom Games – Festival of Ideas.

DE Der Historiker Krzysztof Persak untersuchte Pogrome als gesellschaftliche Gewaltereignisse und analysierte deren historische Voraussetzungen. Anhand der Ereignisse in Jedwabne (1941) und Kielce (1946) zeigte er, dass antisemitische Gewalt nicht spontan entstand, sondern durch politische Interessen, religiöse Deutungen und institutionelle Unterstützung vorbereitet wurde.

Er arbeitete die Rolle von Täter:innen, Mitwirkenden und Zuschauenden heraus und verdeutlichte, wie Gewalt sozial legitimiert werden konnte. Der Vortrag stieß auf große Resonanz und regte intensive Diskussionen an.

Die Lecture entstand in Kooperation zwischen Instytut Tolerancji in Łódź und Freedom Games – Festival der Ideen.

PL

Historyk Krzysztof Persak zbadał pogromy jako społeczne akty przemocy i przeanalizował ich historyczne uwarunkowania. Na przykładzie wydarzeń w Jedwabnem (1941) i Kielcach (1946) wykazał, że przemoc o podłożu antysemickim nie powstała spontanicznie, ale została przygotowana przez interesy polityczne, uwarunkowania religijne i poparcie instytucjonalne.

Przedstawił udział sprawców, współuczestników i widzów oraz wyjaśnił, w jaki sposób przemoc mogła zostać społecznie uzasadniona. Wykład spotkał się z dużym odzewem i wywołał intensywne dyskusje.

Wykład powstał dzięki współpracy Instytutu Tolerancji w Łodzi z Freedom Games - Igrzyskami Wolności.

Intervention: The Distant Sound – Memorial Ceremony for the November Pogroms /

Intervention: Der ferne Klang – Gedenkfeier zu den Novemberpogromen /

Wydarzenie: Odległy dźwięk – uroczystość upamiętniająca listopadowe pogromy

5 November 2025 | Theater Nestroyhof Hamakom | Vienna

5. November 2025 | Theater Nestroyhof Hamakom | Wien

5 listopada 2025 r. | Teatr Nestroyhof Hamakom | Wiedeń

Concert with music of persecuted Jewish composers whose works had been banned during National Socialism © Moritz Schell

EN The memorial ceremony commemorated the pogroms of November 1938 and the Jewish victims of antisemitic violence. At its centre was the music of persecuted Jewish composers whose works had been banned or suppressed during National Socialism. Works by Erich Wolfgang Korngold, Franz Schreker and Alexander Zemlinsky were performed.

The event conceived itself as musical remembrance and as a cultural intervention against forgetting. It was created in cooperation with VIVA LA CLASSICA!, the Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI), the Exilarte Centre of the mdw, the Jewish Community in Vienna (IKG.Kultur), PEN Austria, the Jewish Galicia Museum and the Theater Nestroyhof Hamakom.

DE Die Gedenkfeier erinnerte an die Pogrome des November 1938 und an die jüdischen Opfer antisemitischer Gewalt. Im Zentrum stand die Musik verfolgter jüdischer Komponisten, deren Werke während des Nationalsozialismus verboten oder verdrängt worden waren. Zur Aufführung kamen Werke von Erich Wolfgang Korngold, Franz Schreker und Alexander Zemlinsky.

Die Veranstaltung verstand sich als musikalisches Gedenken und als kulturelle Intervention gegen das Vergessen. Sie entstand in Kooperation von VIVA LA CLASSICA!, dem Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI), dem Exilarte Zentrum der mdw, der Israelitischen Kultusgemeinde Wien (IKG.Kultur), PEN Austria, dem Jewish Galicia Museum und dem Theater Nestroyhof Hamakom.

PL

Uroczystość upamiętniała pogromy z listopada 1938 roku oraz żydowskie ofiary antysemitki przemocy. W centrum uwagi znalazła się muzyka prześladowanych kompozytorów żydowskich, których utwory zostały zakazane lub wyparte z repertuarów podczas nazizmu. Wykonano utwory Ericha Wolfganga Korngolda, Franza Schrekera i Alexandra Zemlinsky'ego.

Wydarzenie miało charakter muzycznego upamiętnienia i kulturowej akcji przeciwko zapomnieniu. Powstało ono we współpracy z VIVA LA CLASSICA!, Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI), Exilarte Zentrum der mdw, Israelitische Kultusgemeinde Wien (IKG.Kultur), PEN Austria, Jewish Galicia Museum i Theater Nestroyhof Hamakom.

**Intervention: Violence 1938 – Tracing the Past in Vienna-Neubau /
Intervention: Gewalt 1938 – Eine Spurensuche in Wien-Neubau /
Wydarzenie: Przemoc w 1938 r. – poszukiwanie śladów w dzielnicy
Neubau w Wiedniu**

*9 November 2025 | Vienna
9. November 2025 | Wien
9 listopada 2025 r. | Wiedeń*

A memory walk leading to sites of antisemitic violence in Vienna's seventh district © Philipp Neata/VWI

EN The city walk led to sites of antisemitic violence in Vienna's seventh district and made history tangible in the urban space. Through concrete locations, expropriation, denunciation and persecution were reconstructed locally.

Historians traced the life stories of victims and perpetrators, while actors read from contemporary sources. The tour placed the role of the civilian population in focus and showed how neighbourhoods became sites of exclusion. The city itself thus became a space of remembrance and history an immediate experience.

The intervention was created in cooperation between the Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) and the Institute for Contemporary History at the University of Vienna, and combined scholarly research with artistic communication.

DE Der Stadtspaziergang führte zu Schauplätzen antisemitischer Gewalt im siebten Wiener Bezirk und machte Geschichte im Stadtraum erfahrbar. Anhand konkreter Orte wurden Enteignung, Denunziation und Verfolgung lokal rekonstruiert.

Historiker:innen zeichneten Lebensgeschichten von Opfern und von Täter:innennach, Schauspieler:innen lasen aus zeitgenössischen Quellen. Der Rundgang rückte die Rolle der Zivilbevölkerung in den Fokus und zeigte, wie Nachbarschaften zu Orten der Ausgrenzung wurden. Die Stadt wurde so selbst zum Erinnerungsraum und Geschichte zur unmittelbaren Erfahrung.

Die Intervention entstand in Kooperation des Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) gemeinsam mit dem Institut für Zeitgeschichte der Universität Wien und verband wissenschaftliche Forschung mit künstlerischer Vermittlung.

PL

Spacer po mieście prowadził do miejsc, w których dochodziło do aktów przemocy motywowanej antysemityzmem w siódmej dzielnicy Wiednia, umożliwiając uczestnikom poznanie historii w przestrzeni miejskiej. Na przykładzie konkretnych miejsc zrekonstruowano lokalne procesy wywłaszczania, donosów i prześladowań.

Historycy odtworzyli historie życia ofiar i sprawców, a aktorzy czytali fragmenty ze współczesnych źródeł. Wycieczka skupiała się na roli ludności cywilnej i pokazywała, jak dzielnice stawały się miejscami wykluczenia. Miasto zaistniało dzięki temu jako przestrzeń pamięci, a historia stała się bezpośrednim doznaniem.

Akcja ta powstała we współpracy Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) oraz Instytutu Historii Współczesnej Uniwersytetu Wiedeńskiego i łączyła badania naukowe z przekazem artystycznym.

Workshop: Violence in Austria 1938 / Workshop: Gewalt in Österreich 1938 / Warsztaty: Przemoc w Austrii w 1938 roku

27 November 2025 | IG Architektur | Vienna

27. November 2025 | IG Architektur | Wien

27 listopada 2025 r. | IG Architektur | Wiedeń

The workshop "Violence in Austria 1938" was dedicated to regional differences in antisemitic violence © VWI

EN The day-long workshop was dedicated to regional differences in antisemitic violence following the *Anschluss*. Case studies from several Austrian federal states demonstrated early expulsions, expropriations and the role of local authorities.

The aim was to make visible the social preconditions for rapid radicalisation and to identify supra-regional connections. The event was directed at specialist audiences, teachers and multipliers from educational and memorial work.

The workshop was a collaboration between the Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) and the Institute for Contemporary History at the University of Vienna.

DE Der ganztägige Workshop widmete sich regionalen Unterschieden antisemitischer Gewalt nach dem „Anschluss“. Fallbeispiele aus mehreren Bundesländern Österreichs zeigten frühe Vertreibungen, Enteignungen und die Rolle lokaler Behörden.

Ziel war es, gesellschaftliche Voraussetzungen für die rasche Radikalisierung sichtbar zu machen und überregionale Zusammenhänge herauszuarbeiten. Die Veranstaltung richtete sich an Fachpublikum, Lehrkräfte und Multiplikator:innen aus der Bildungs- und Erinnerungsarbeit.

Der Workshop war eine Kooperation des Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) mit dem Institut für Zeitgeschichte der Universität Wien.

PL Całodniowe warsztaty poświęcone były regionalnym różnicom w nasileniu przemocy o podłożu antysemickim po „Anschlussie”. Przykłady z kilku

krajów związkowych Austrii pokazały wczesne wysiedlenia, wywłaszczenia i rolę lokalnych władz.

Celem było uwidocznienie społecznych uwarunkowań szybkiej radykalizacji oraz wskazanie ponadregionalnych powiązań. Wydarzenie skierowane było do specjalistów, nauczycieli i multiplikatorów zajmujących się edukacją i upamiętnianiem.

Warsztaty były wynikiem współpracy Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI) z Instytutem Historii Najnowszej Uniwersytetu Wiedeńskiego.

Funding & Imprint / Förderung & Impressum / Finansowanie i impressum

- EN This intervention series was funded by the
European Practitioners Network Against Antisemitism (EPNA).
- DE Diese Interventionsreihe wurde gefördert durch das
European Practitioners Network Against Antisemitism (EPNA).
- PL Ta seria wydarzeń została sfinansowana przez European Practitioners
Network Against Antisemitism (EPNA).

Published by: / Herausgegeben von: / Wydane przez:

Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (VWI)
Rabensteig 3
1010 Wien, AT

Instytut Tolerancji
ul. Piotrkowska 104
90-926 Łódź, PL

Funded by:

EUROPEAN
PRACTITIONERS NETWORK
AGAINST ANTISEMITISM

Federal Foreign Office

ZukunftsFonds
der Republik Österreich

21